

Amikor negyvenen álltak a sződi oltár előtt

Lapunk 2007. tavaszi számában már bemutattunk egy olyan korabeli fotót, ami 1935-ben tizenkilenc pár azonos napon kötött házasságot örökítette meg. Hargitai Endréné (Sződ, Mártírok útja 6.) jóvoltából most ismét közlésünk egy olyan, kuriózumnak számító felvételt, melyen húsz házaspár látható.

Az elmúlt századok során ismert tót mondás volt a „širica gu širici, kabnica gu kabañici”, azaz „szűr a szűrhez, kabát a kabát-hoz” mondás. Mít jelentett ez? A párválasztásnál alapvető szempont volt a házasulandók vagyoni állapota. A 19. században,

de még a 20. század első évtizedeiben is dívott az a bevett szokásrend, hogy a szülők választották ki gyermekük jövődöbelijét, különösen a módosabbnak mondható, sok termőfölddel rendelkező családok körében. A vagyoni viszonyok mellett ugyanilyen jelentős tényező volt az azonos vallás („spod eniho zvona”, azaz „egy harang alól”), azonban ez Sződön nem okozott különösebb gondot, mivel a falu színtiszta katolikus volt.

A szegény, falusi társadalom fontos eseménye volt a templomi esküvő, mivel ez és a lakodalmi mulatság szentesítette a közösség előtt a házasságot. Akkor még mindenki

megesküdött a templomban, sőt az állami anyakönyvvezetés 1895-ös bevezetéséig a frigy csak az egyházi anyakönyvekben került rögzítésre. Falun elképzeltetetlen volt a vadházasság, de a manapság a liberalizmus szabados eszméivel indokolt, azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolatát is félre nem érthető módon minősítették volna őseink.

A házasultak anyakönyvi adatainak statisztikai feldolgozásából megállapítható, hogy Sződön a házasságok havi arányszáma a 18. század közepétől egészen a múlt század derekéig eltelt kétszáz éven át közel azonos módon ingadozott. A házasság-

kötések eloszlására jellemző, hogy a legtöbbet január, május és november hónapban kötötték, a legkevesebben március, augusztus és december hónapban keltek egybe. A sződi menyegzők száma januárban és novemberben az összes esküvők közel háromnegyedét tette ki. A házasságok korcsoportokra való osztályozásánál megállapítható: régen a férfiak 20–24 év között, a hajadonok egy korcsoporttal korábban mentek férjhez – legnagyobb részük 17–19 éves koruk között. Az akkori fiatalok az önálló életre, gyermekvállalásra érettek voltak, ami talán a 12–14 éves korukban, a gazdasági ismétlőiskolában tanultaknak (itt télen hetenként öt, nyáron két óra volt kötelező) és a családban közvetlenül magukba

szívott, az önálló gazdálkodás és háztartásvezetés gyakorlati ismereteivel volt magyarázható. Ma a házasulandók életkora mindkét nemnél jelentősen kitolódott, ami a tanulásal a túlzott függetlenségre törekvéssel és karrierépítéssel magyarázható.

Régen meglepő volt az özvegyek új családalapításának magas aránya is, amely 1758-1805 között Sződön az összes házasság közel 30 százalékát jelentette. Még a múlt században is 20 százalék volt a második és a későbbi menyegzők részesedése az összes házasságok számában, de ezen (polgári) újraházasodásoknak több mint felét már az elváltak, nem pedig az özvegyek kötötték.

Még a 20. század közepén is olyan nagy volt a pa-

raszti nincstelenség, hogy esküvői fényképre nem mindenkinek tellett. Az ilyen rendhagyó, templom előtti fotózások kivételével általában az esküvőt követő héten mentek át az ifjú házások a felsőgödi fényképészhez elkészíttetni a jeles eseményt megörökítő, később rámba foglalt szobadíszt. A fénykép helye az üveg alá helyezett menyasszonyi gyöngyös bokréta mellett, a tisztaszobában volt.

A képen fehér ruhában 17 menyasszony látható, viszont az anyakönyvben húsz asszonynev szerepel. Az ellentmondás abban kereshető: vélhetően voltak köztük olyanok, akik már jól láthatóan várandósok voltak és nekik nem volt illendő az ártatlanság fehér színében a házasság szentségéhez járulni.

A bemutatott kép jobb szélén a rezesbanda két tagja látható. A kép készítésekor a templom homlokzatán a ma már a Nemzeti Galériában megcsodálható eredeti apostolszobrok álltak. A kép bal oldalán villanyvezeték húzódik, amelyről a villanyáram elsőként 1932-ben a templomba és 1933-ban a községházára került bevezetésre. A képen lévők közül a legidősebb vőlegény 1900 júliusában született, azaz 25 éves, a legidősebb menyasszony 28 éves, míg a legfiatalabb vőlegény 18, a menyasszony – 1909-as születésüként – csak 16 éves volt a nagy napon. Czinege Lajos és Hertel Katalin, Lajos és István nevű fiai mindketten megnősültek e napon. Mészáros János és Volentics Erzsébet gyermekei közül

is kettő, Anna és Mihály is megházasodott. Utcaneveket hiába is keresnénk ekkor a településen, még nem találunk, mivel a házak egymás után lettek számozva. Az anyakönyvbe az adatokat, az akkori anyakönyvvezető – egyben községi főjegyző –, Szirmák László jegyezte be. Az utólagos bejegyzésekből megtudható, hogy Volentics András (szül: 1903) 1936-ban áttért a baptista vallásra, felesége Karaba Rozália (szül: 1905) nevét, pedig helyesen Garaba-ként kellett volna írni.

Ismerjük meg a névsort, kik láthatók a képen, amelyet Horváth Anna retusálása tett bemutatásra alkalmas állapotúvá. Köszönet érte!

Volentics Gyula

Az 1925. november 7-én Sződön házassult 20 házaspár adatai

PÁROK	VŐLEGÉNY		MENYASSZONY	
	NEVE (SZÜLETÉSI IDEJE)	SZÜLEI	NEVE (SZÜLETÉSI IDEJE)	SZÜLEI
1.	Zelinka Ferenc (1903.07.12.)	Zelinka István, Vancsok Katalin	Kemenczei Teréz (1904.07.22.)	Kemenczei András, Kollár Mária
2.	Veisz József (1904.02.06.)	Veisz Tamás, Rozenberger Erzsébet	Papp Rozália (1902.04.22.)	Papp István, Mészáros Verona
3.	Serfőző Mihály (1904.08.19.)	Serfőző József, Mikó Anna	Dinka Anna (1906.05.09.)	Dinka Mihály, Dinka Rozália
4.	Erdélyi Mihály (1906.08.02.)	Erdélyi János, Volentics Rozália	Volentics Rozália (1906.07.19.)	Volentics Péter, Helembai Rozália
5.	Mészáros Mihály (1904.09.01.)	Mészáros János, Volentics Erzsébet	Papp Erzsébet (1907.10.15.)	Papp István, Mészáros Erzsébet
6.	Czinege Lajos (1902.09.21.)	Czinege Lajos, Hertel Katalin	Erdélyi Erzsébet (1902.08.10.)	Erdélyi József, Juhász Mária
7.	Czinege István (1904.11.12.)	Czinege Lajos, Hertel Katalin	Oravecz Verona (1907.03.01.)	Oravecz Mihály, Horváth Mária
8.	Zachar Mihály (1902.09.15.)	Zachar János, Tulinszki Erzsébet	Kiss Anna (1905.10.25.)	Kiss István, Volentics Rozália
9.	Sztuska István (1906.07.25.)	Sztuska János, Dinka Rozália	Czinege Mária (1907.06.27.)	Czinege Mihály, Geleta Zsuzsánna
10.	Volentics András (1903.01.15.)	Volentics József, Erdélyi Erzsébet	Karaba Rozália (1905.10.06.)	Karaba János, Papp Juliánna
11.	Kemenczei Ferenc (1902.09.21.)	Kemenczei Mihály, Dinka Anna	Hertel Erzsébet (1897.07.20.)	Hertel József, Cserven Katalin
12.	Tomecskó József (1904.04.20.)	Tomecskó Mihály, Dinka Anna	Serfőző Erzsébet (1907.11.08.)	Serfőző István, Dinka Erzsébet
13.	Juhász István (1900.11.16.)	Juhász János, Gyetvai Katalin	Tomecskó Verona (1907.04.28.)	Tomecskó Mihály, Dinka Anna
14.	Papp Mihály (1907.06.01.)	Papp István, Dinka Rozália	Mészáros Anna (1909.01.18.)	Mészáros János, Volentics Erzsébet
15.	Dinka István (1900.07.22.)	Dinka Mihály, Czinege Erzsébet	Oravecz Erzsébet (1901.02.02.)	Oravecz István, Mikó Erzsébet
16.	Papp Márton (1906.01.31.)	Papp József, Fazekas Mária	Dinka Anna (1903.10.15.)	Dinka Károly, Oravecz Anna
17.	Dinka János (1905.08.06.)	Dinka Gábor, Erdélyi Rozália	Barankó Rozália (1905.08.19.)	Barankó András, Czinege Rozália
18.	Cseszár János (1904.03.17.)	Cseszár János, Floch Rozália	Dinka Rozália (1908.04.19.)	Dinka István, Mészáros Rozália
19.	Volentics István (1903.11.28.)	Volentics István, Czinege Rozália	Cseszár Rozália (1905.08.15.)	Cseszár János, Floch Rozália
20.	Dinka István (1906.01.26.)	Dinka István, Kemenczei Rozália	Turányik Mária (1902.01.30.)	Turányik András, Zemen Mária